

Yrityskaupan hyväksyminen: Attendo Oy / Kaunialan Sairaala Oy

Kilpailu- ja kuluttajavirastolle ("KKV" tai "virasto") on 12.4.2022 ilmoitettu järjestely, jossa Attendo Oy ("Attendo" tai "ilmoittaja") hankkii yksinomaisen määräysvallan Kaunialan Sairaala Oy:ssä ("Kaunialan Sairaala" tai "kohde").

1 Yrityskaupan osapuolet

Attendo¹ on yksityinen toimija, joka tuottaa hoivapalveluja pääsääntöisesti julkiselle sektorille. Attendo tarjoaa Suomessa hoiva-, kuntoutus- ja asumispalveluita ikäihmisille, mielenterveys- ja päihdekuntoutujille sekä vammaisille. Attendolla on Suomessa 403 hoiva- ja palvelukotia². Lisäksi Attendo tuottaa lastensuojelupalveluita, terapiapalveluita ja vähäisessä määrin kotihoidon palveluita.

Kaunialan Sairaala³ on Kauniaisissa sijaitseva Vantaan kaupungin omistama voittoa tavoittelematon sosiaali- ja terveyspalveluita tuottava yritys. Kaunialan Sairaala tarjoaa kuntoutusta ja ympärivuorokautista hoivaa sekä sairaalatasoisena että tehostettuna asumispalveluna etenkin ikääntyneille henkilöille ja sotainvalideille. Kaunialan sairaalalla on yhteensä 216 ympärivuorokautista vuodepaikkaa, jotka jakautuvat kuntoutuspaikkojen, pitkäaikaishoidon paikkojen ja ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen paikkojen välillä⁴. Lisäksi kohde tarjoaa vanhusten ja vammaisten kotipalveluja KotiKauniala-brändin alla sekä avohoidon terapia- ja vastaanottopalveluja KaunialaKlinikka-brändin alla⁵.

2 Ilmoittajan näkemys relevanteista markkinoista

Yrityskaupan ilmoittajan mukaan osapuolilla on päällekkäistä toimintaa sosiaalipalveluiden markkinoilla Suomessa⁶. Ilmoittajan mukaan yrityskaupan kilpailuvaikutusten arvioinnin kannalta relevantit tuotemarkkinat rajoittuvat

¹ Attendon yritysryhmän emoyhtiön Attendo AB kotipaikka on Ruotsissa ja sen osakkeet on listattu Nasdaq Stockholm AB:ssä. Attendo toimii Suomen ja Ruotsin lisäksi Tanskassa.

² Helsingin seutukunnassa (tarkemmin jäljempänä alaviite 10) Attendolla on 41 ikääntyneiden tehostettua palveluasumista tarjoavaa hoivakotia ja näissä hoivakodeissa yhteensä 1754 ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen asukaspaikkaa.

³ Kaunialan Sairaala on yhtiöitetty vuonna 2007 ja se omistaa kokonaan Kauniala Oy:n, jonka päätoimintana on sairaalakahvion ylläpitäminen sekä tilojen alivuokraus ja hyvinvointihoitojen myynti.

⁴ Kaunialan sairaalalla oli 2021 toimiluvan mukaisesti 50 ikääntyneiden tehostetun asumispalvelun paikkaa. Loput 166 ympärivuorokautista vuodepaikkaa ovat joustavasti pitkäaikaishoidon ja kuntoutuspalveluiden käytössä. Kaunialan sairaalan merkittävin asiakas on sen omistaja Vantaan kaupunki, joka ostaa kohteelta tehostetun asumispalvelun, kuntoutuksen ja pitkäaikaishoidon palveluja. Vantaan kaupungin ostot muodostivat vuonna 2021 noin 75 % kohteen koko liikevaihdosta.

⁵ KotiKaunialalla on sivutoimipiste Lohjalla, joka tarjoaa kotihoitopalveluita sekä Lohjan kaupungille veteraanipalveluita ja päiväkuntoutusta.

⁶ Kaunialan sairaalan pääasiallinen liiketoiminta on ympärivuorokautisten sairaalatasoisten kuntoutuspalveluiden tarjoaminen pääkaupunkiseudun kunnille. Tämän lisäksi se tarjoaa pitkäaikaishoivaa eli vuodeosastopaikkoja sekä tehostettuja asumispalveluita ikääntyneille. Myös Attendo tuottaa asumispalveluita ikääntyneille, mutta ei ympärivuorokautisia kuntoutuspalveluita, eikä se tarjoa myöskään pitkäaikaishoidon palveluita. Lisäksi molemmat osapuolet tarjoavat kotihoitoa ja terapiapalveluita, mutta eri maantieteellisillä alueilla.

ikäntyneiden palveluasumisen markkinoille⁷. Ilmoittajan mukaan osapuolten välillä ei ole vertikaalista yhteyttä.

Ilmoittaja katsoo, että ikääntyneiden palveluasumisen markkinoita on riittävää tarkastella kokonaisuutena jakamatta markkinaa alasegmentteihin.⁸ Ilmoittaja on kuitenkin yrityskaupan arvioimiseksi toimittanut tietoja kapeamman ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen markkinan osalta. Markkinoiden maantieteellisen laajuuden osalta ilmoittaja katsoo, että ikääntyneille tarjottavien palvelujen markkinat ovat vähintään seutukunnan laajuiset⁹. Täydellisyyden vuoksi ilmoittaja on toimittanut markkinatietoja Helsingin seutukunnan¹⁰ lisäksi yhdistetyltä Espoon ja Kauniaisten kaupunkien alueelta¹¹.

KKV on tarkastellut yrityskaupan kilpailuvaikutuksia ilmoittajan esittämän mukaisesti. Markkinamäärittely on kuitenkin voitu jättää avoimeksi, sillä jäljempänä ilmenevin perustein yrityskaupan ei ole katsottu estävän kilpailua olennaisesti Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla.

Ilmoittajan arvion mukaan¹² ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen markkinoiden koko Helsingin seutukunnassa vuonna 2021 oli 6 648 asukaspaiikkaa, josta Attendon markkinaosuus oli 26 % ja Kaunialan sairaalan alle 1 %. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus oli 27 %. Osapuolten tärkeimpiä kilpailijoita Helsingin seutukunnan ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen markkinalla ovat Mehiläinen Oy (markkinaosuus noin 20 %), Esperi Care Oy (5–10 %), Helsingin Diakonissalaitoksen hoiva (~5 %), Folkhälsan (~5 %) ja Gaius-Säätiö Sr (~5 %).

Ilmoittajan arvion mukaan ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen markkinoiden koko puolestaan Espoon ja Kauniaisten kaupunkien yhdistetyllä alueella vuonna 2021 oli 1 365 asukaspaiikkaa, josta Attendon markkinaosuus oli 30 % ja Kaunialan sairaalan 4 %. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus oli noin 34 %. Osapuolten tärkeimpiä kilpailijoita Espoon ja Kauniaisten kaupunkien yhdistetyllä alueen ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen

⁷ Molemmat osapuolet tarjoavat ikääntyneiden palveluita pääasiassa kunnille ja kuntayhtymille ostopalveluina, minkä lisäksi Kaunialan Sairaalan palveluita ostaa myös Valtiokonttori. Molemmilla osapuolilla on ainoastaan satunnaisesti yksittäisiä yksityisasiakkaita, jotka maksavat asumispalvelut itse.

⁸ Ilmoittajan mukaan yksityisten sosiaalipalvelujen tarjoajat tuottavat monipuolisesti erilaisia palveluita ikääntyneille, ja palveluasumista ja tehostettua palveluasumista on lähtökohtaisesti mahdollista tarjota samoissa asumisyksiköissä. Ilmoittajan mukaan markkinoita ei myöskään ole tarpeellista tarkastella sen perusteella, onko palvelun ostajana julkinen taho vai onko asiakkaana suoraan itsemaksava yksityishenkilö, sillä valtaosassa palveluista ostajana on julkinen taho ja itsemaksavien asiakkaiden osuus on hyvin marginaalinen. Palvelun sisältö on lähtökohtaisesti sama riippumatta maksajatahosta.

⁹ Merkittävät palvelutarjoajat toimivat koko valtakunnan alueella, ja kunnat sekä kuntayhtymät ostavat tyyppillisesti paikkoja laajemmalla alueella kuin yksinomaan kyseisestä kunnasta tai edes kyseisestä seutukunnasta.

¹⁰ Helsingin seutukuntaan kuuluvat Espoo, Helsinki, Hyvinkää, Järvenpää, Karkkila, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Lohja, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Siuntio, Tuusula, Vantaa ja Vihti.

¹¹ Kauniaisten kaupungin maantieteellisestä sijoittautumisesta johtuen Kauniaisten ja Espoon kaupunkeja on tarkasteltu tässä yhdessä. Kaunialan Sairaala toimii vain Kauniaisten kaupungissa, jossa Attendolla ei ole toimintaa, mutta Attendolla on hoivakoteja Espoossa.

¹² Ilmoittajan mukaan tiedot ikääntyneiden tehostetusta palveluasumisesta perustuvat Valviran Valverirekisteriotteeseen ja Ilmoittajan parhaisiin arvioihin. Asukaspaiikkojen määriä koskevat tiedot perustuvat yksityisten palvelun tuottajien asukaspaiikkojen kapasiteettiin.

markkinalla ovat Mehiläinen Oy (markkinaosuus 30–35 %), Espoon Eläkekotisäätiö (5–10 %), Espero Care Oy (5–10 %), Suomen Pelastusarmeijan säätiö (5–10 %) ja Uudenmaan vanhustenhuollon kannatusyhdistys (5–10 %).

3 Yrityskaupan kilpailuvaikutukset

Ilmoittajan mukaan yrityskaupalla ei ole haitallisia kilpailuvaikutuksia eikä kaupalla luoda määrävää markkina-asemaa sosiaali- ja terveyspalveluiden markkinalla tai millään sen kapeammalla markkinasegmentillä. Ilmoittajan näkemyksen mukaan osapuolten päällekkäisyys rajoittuu ainoastaan ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen markkinoille Helsingin seutukunnassa ja Espoon ja Kauniaisten kaupunkien yhdistetylle alueelle ja markkinaosuuden kasvu molemmilla markkinoilla on vähäinen. Lisäksi markkinat ovat hyvin kilpaillut ja kaikille päällekkäisille alueille jää ilmoittajan mukaan kilpailevia valtakunnallisia ja alueellisia toimijoita. Ilmoittajan mukaan sosiaalipalveluiden järjestämisvastuun siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille tulee todennäköisesti lähitulevaisuudessa kasvattamaan yksityisiltä hankittavien asumispalveluiden hankinta-alueita koko hyvinvointialueen laajuisiksi.

Viraston markkinakuulemisessa saatu lausuntopalaute oli pääsääntöisesti neutraalia. Eräät lausunnonantajat esittivät kuitenkin huolensa sosiaali- ja terveyspalveluiden markkinoiden yleisestä keskittymisestä. Lisäksi yhden lausunnonantajan mukaan ikääntyneiden asumispalveluiden markkinoiden tarkastelu vähintään seutukunnan laajuisina tai jopa valtakunnallisina on perustetonta, sillä kyseiset asumispalvelut pyritään lähikohtaisesti järjestämään asukkaan kotikunnan alueella.

KKV:n arvion mukaan yrityskauppa ei kilpailulain 25 §:ssä tarkoitetulla tavalla olennaisesti estä tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla. Ilmoittajan toimittamien tietojen perusteella ilmoittajan yrityskaupan myötä saavuttama markkinaosuuden lisäys ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen markkinoilla jää vähäiseksi ja markkinoille jää yrityskaupan jälkeen riittävästi kilpailijoita kaikilla niillä alueilla, joilla osapuolilla on päällekkäistä toimintaa. Virasto on myös arvioinnissaan ottanut huomioon, etteivät yrityskaupan osapuolet ole tuottaneet toisilleen välitöntä kilpailupainetta ennen yrityskaupaa, yrityskaupan osapuolten toiminnan päällekkäisyydet ovat suhteellisen vähäiset ja että alalle tulon kynnyks on suhteellisen matala.

4 Ratkaisu

Kilpailu- ja kuluttajavirasto hyväksyy yrityskaupan, jossa Attendo Oy hankkii yksinomaisen määräysvallan Kaunialan Sairaala Oy:ssä.

5 Sovelletut säännökset

Kilpailulaki (948/2011) 21, 22, 24, 25 ja 26 §.

6 Muutoksenhaku

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tässä asiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta markkinaoikeudelta kilpailulain 49 a §:n mukaan siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Valitusosoitus on päätöksen liitteenä.

7 Lisätiedot

Lisätietoja päätöksestä antaa asiantuntija Yasmin Huttunen, puhelin 029 505 3060, sähköposti etunimi.sukunimi@kkv.fi.

Ylijohtajan sijainen,
johtaja

Valtteri Virtanen

Asiantuntija

Yasmin Huttunen